

بسم تعالی

سارینا مصطفایی

Sarina mostafaii47913@ gmail.com

09184547913

سال تحصیلی: ۱۴۰۰-۱۳۹۹

دانشجوی علوم تربیتی دانشگاه فرهنگیان پردیس بنت الهدی صدر سنندج

مساله : چگونه توانستم مشکل املاي سماء را بر طرف كنم

مقدمه..... ۳-۶

توصیف وضعیت موجود (تشخیص مساله)..... ۱۲-۶

گرد آوری شواهد و اطلاعات ۱..... ۱۲-۱۴

تجزیه و تحلیل و تفسیر داده ها..... ۱۴

الف) خلاصه یافته های اولیه..... ۱۴

ب) ترسیم مفاهیم..... ۱۵

ج) تجزیه و تحلیل و ریشه یابی..... ۱۵-۱۷

انتخاب راه حل های جدید تقویت املاء..... ۱۷-۲۰

چگونگی اجرای طرح جدید و نظارت بر آن..... ۲۰-۲۱

گرد آوری اطلاعات و شواهد ۲..... ۲۱-۲۳

ارزشیابی تاثیر اقدام جدید و تعیین اعتبار آن..... ۲۳-۲۶

نتیجه گیری..... ۲۶-۲۸

پیشنهاد..... ۲۸-۳۰

منابع..... ۳۰-۳۲

مقدمه

شنیدن و خواندن وسیله ایست برای پی بردن به افکار دیگران و گفتار و نوشتن وسیله ایست برای آگاه ساختن دیگران از مقاصد و افکار خود. بنابراین تمام کوشش هایی که در زمینه آموزش زبان در دبستان انجام می گیرد باید در جهت پرورش مهارت های چهارگانه آن یعنی شنیدن، گفتن، خواندن و نوشتن باشد. کار یک معلم در زمینه ی استفاده از روش های مختلف تدریس را می توان به کار یک نقاش تشبیه کرد. همان طور که یک نقاش برای ترسیم و خلق یک تابلوی نقاشی از رنگ های مختلف استفاده می کند. هرگاه لازم باشد، آنها را درهم می آمیزد تا اثر هنر خود را به بهترین شکل ممکن به وجود آورد. یک معلم هم پس از آشنایی با اصول و مراحل اجرای الگوهای گوناگون تدریس در عمل و هنگام ارائه ی درس می تواند با تشخیص موقعیت و توجه به

توانایی‌های دانش‌آموزان و بر حسب نوع مفهوم، ترکیبی از الگوهای مختلف تدریس را به کار برد. بسیاری از معلمان می‌پندارند که تنها روش آموختن املای کلمات، مشق‌نویسی از روی کتاب و نوشتن دیکته از هر درس است. ولی هیچ یک از این دو راه نمی‌تواند روش مفیدی باشد. چون اولی فقط بر تمرین و تکرار طوطی‌وار تکیه می‌کند و دومی بر حافظه. مقطع ابتدایی زیربنای مقاطع دیگر تحصیلی می‌باشد در مقطع ابتدایی نیز پایه اول اساس پایه‌های دیگر می‌باشد و هر چقدر دانش آموز در این پایه بهتر آموزش ببیند در پایه‌های دیگر راحت تر هستند و بالعکس در پایه اول درس ریاضی و فارسی (قرائت فارسی و املای فارسی) کلیدی هستند و بیشترین ساعت به این دروس اختصاص می‌یابد و از بین دروس ذکر شده درس فارسی از اهمیت دو چندانی برخوردار است به طوری که بدون یادگیری درس فارسی یادگیری دروس دیگر تقریباً غیر ممکن می‌باشد. نوشتن، نخستین نشانه‌ی باسوادی است و اهمیت صحیح نوشتن کلمه‌ها به اندازه‌ی است که مردم، به طورعموم، غلط نوشتن کلمات را بارزترین نشانه‌ی بی‌سوادی میدانند. اهل فضل و فرهنگ نیز هرگاه مدعیمیشوند که سطح علم و سواد تنزل یافته، دراثبات مدعای خود، قبل از هر چیز به غلط‌های املایی نوشته‌های فارغ التحصیلان مدرسه‌ها استناد می‌کنند و این گونه غلطها را مهم تراز غلط‌های انشایی می‌دانند. به هر حال، جامعه از دانش‌آموزانی که در مدرسه هادرس می‌خوانند انتظار دارد کلمات زبانی را که در مدرسه آموزش می‌بینند، صحیح‌بنویسند و این انتظاری به حق است. از اینرو جا دارد در آموزش املای زبانفارسی، کوشش بیشتری به خرج دهیم و روشهای ابتکاری خودمان را در مظان داوریدیگران قرار دهیم.

نوشتن، فعالیتی روانی – حرکتی است که با ادراک شنیداری و دیداری ارتباط نزدیک دارد. قدر مسلم است که هر چه قدر دانش‌آموزان در این پایه بهتر آموزش ببینند در پایه‌های دیگر بدون مشکل خواهند بود و بالعکس تحصیلاتکم والدین) و عدم آشنایی آنان با اصول روانشناسی جهت رسیدگی به فرزندشان متناسب با استعداد او، یکی دیگر از علل ضعف وی بود.

شنیدن و خواندن وسیله‌ای است برای پی بردن به افکار دیگران و گفتار و نوشتن برای آگاه ساختن دیگران از مقاصد و افکار خود بنابراین تمام کوشش‌هایی که در جهت آموزش زبان در دبستان انجام می‌گیرد باید در جهت پرورش مهارت چهارگانه آن یعنی شنیدن گفتن خواندن و نوشتن باشد.

تعریف املا:

املا به معنی جان‌نشین ساختن صحیح صورت نوشتاری کلمات حروف به جای صورت آوای آن هاست.

اهداف درس املا در دوره‌ی ابتدایی:

۱) آموزش نوشتن کلماتی که مورد احتیاج دانش آموزان است .

۲) ارزشیابی از آموخته های دانش آموزان

۳) افزایش خزانه ی لغات دانش آموزان

۴) آموزش شیوه ی نگارش حروف و کلمات

در یادگیری املا یک کلمه سه عامل موثر می باشد :

الف) شنیدن

ب) دیدن و تجسم ذهنی کلمه

ج) نوشتن کلمه

با توجه به این سه عامل زمانی دانش آموز کلمه را به درستی خواهد نوشت که آن کلمه را خوب بشنود و بتواند در ذهن خود آن را تجسم کند و در نهایت کلمه را بنویسد .

حرکتی در زیر توالی آن توضیح داده می شود :

الف) شنیدن کلمه، تشخیص دقیق کلمه، تدارک کلمه

ب) تشخیص کلمه، یادآوری و مجسم ساختن تصاویر و بازشناسی کلمه ی صحیح در ذهن

ج) نوشتن درست کلمه، نوشتن صحیح حروف سازنده ی کلمه ی بازنویسی کلمه و توالی مناسب آن ها

با توجه به این که مقطع ابتدایی زیر بنای مقاطع دیگر تحصیلی است و نوشتن،فعالیتی روانی – حرکتی است که باادراک شنیداری و دیداری ارتباط نزدیک دارد،همچنین راه حل هایی دیگری برای او در نظر گرفتیم:

۱: آموزش املا از ساده به مشکل : سماء در ترکیب برخی صامت ها و مصوت ها و ساخته هاها دچار مشکل بود . بعد از چند جلسه

تمرین،ترکیب ها را یاد گرفت . اما به دلیل نداشتن اعتماد به نفس واضطراب، این روش چندان موثر نبود .

۲: روش آموزش فرایند یا توانایی: راهکارهای مربیان متخصص مراکز، مشکلات ویژه ی یادگیری را در قالب بازی، در ساعات ورزش و هنر به کار گرفتیم . این کار به کاهش تعداد غلط های املائی او و تقویت اعتماد به نفس وی منجر شد .

۳: تمرین املا نویسی : در این روش، او را از زمان نوشتن املا با خبر می ساختیم . املاش را منمره گذاری نمی کردم و از طریق فعالیت ها و تکالیف دیگر، خطاهای املائی اش را تصحیح می کردم که تاثیر خوبی داشت .

۴: تمرین خود ارزیابی : گاهی متن صحیح املا را در اختیار او قرار می دادم تا ضمن مقایسه ی آن با متن نوشته ی خود، متوجه اشتباهاتش شود . این روش تاثیر مثبتی در سماء داشت .

اهداف درس املا در دوره ی ابتدایی :

۱) آموزش نوشتن کلماتی که مورد احتیاج دانش آموزان است .

۲) ارزشیابی از آموخته های دانش آموزان

۳) افزایش خزانه ی لغات دانش آموزان

۴) آموزش شیوه ی نگارش حروف و کلمات

توصیف وضعیت موجود (تشخیص مساله)

اینجانب ساینّا مصطفایی دانشجویی کارشناسی آموزش ابتدایی به عنوان کار ورز پایه ۴ دبستان صداقت شهرستان سنندج استان کردستان هفته ای یک روز مشغول به فعالیت در آن پایه به عنوان کارورز هشتم کلاسی با ۲۴ دانش آموز که آموزگار چندین بار از وضعیت تحصیلی یک نفر از دانش آموزان ابراز ناراحتی می کرد و آن را نیز بامدیرمدرسه اولیای دانش آموز مشاوره هایی نیز به عمل آورد و قرار بر آن شد که والدین به فرزند خود کمک کنند و هم گام با آموزگار در خانه درس را برای آن تکرار و تمرین کنند تا در در خانه وضعیت مساعدی برای درس خواندن دانش آموز مهیا نیست این موقعیت را خیلی خوب برای او فراهم نمایند تا افت

تحصیلی گریبانگیر آنها نشود ولی بعد از گذشت یک ماه پیشرفتی حاصل نشد در جلسه شورای معلمان آموزگاری که من پیش او کارورز هستم وضعیت آن دانش آموز را مورد بحث قرار داد پیشنهادهایی ارائه گردید و بنده به عنوان کارورز از این پیشنهاد ات نکته برداری کردم و با بررسی نمرات سال گذشته او به کمک مدیر و مشاور با اولیا جلسه ای برگزار کردیم و مطالبی را که به هدف ارتقاء سطح شغلی و آموزشی طی این دوره کارورزی جمع آوری نمودم

یکی از مشکلاتی که دانش آموزان با آن مواجه می باشند ضعف املا است. اولین گام برای بر طرف کردن هر ضعفی شناخت آن می باشد. اگر معلم و مربی به موقع و دقیق مشکلات دانش آموز را تشخیص دهد می تواند سریع راه حل مناسب و منطقی را برای حل مشکل انتخاب و در جهت بهبود وضعیت آموزشی دانش آموزان اقدام نماید .

در مرحله اول حرف الفبا تدریس شد و در هر روز تعدادی از حرفهایی که دانش آموزان دارای اشکال داشتند تدریس می شد آنان به کلمه سازی از آن حروف می پرداختند استفاده از جدول حوف الفبا کتاب فارسی اول و کارتهای تند خوانی ، ترکیب صامت با مصوت کمک موثری در یادگیری دانش آموز می کرد بعد برای آن ها قسمتی از درس (یعنی یک پاراگراف) را قرائت می شد و دانش آموزان با دقت به کلمات خود نگاه می کردند و بعد آنها قسمت گفته شده را می خواندند و غلطها توسط اینجانب یادداشت می شد و دفعات بعدی ابتدا غلط تکراری تمرین می شد (خواندن و نوشتن)وقتی دانش آموزان در خواندن درس جدید مهارت کافی به دست می آورند مرحله نوشتن آغاز می گردد در هر جلسه از کلماتی که در جلسات قبلی برای دانش آموزان مشکل بودند استفاده شد تا بتوان درجه پیشرفته شاگرد را اندازه گیری کرد بعد از ۱۶ جلسه کارورزی دانش آموزان طوری پیش رفت کردند که معلم باورش نمی شد

برای حل صافه املای دانش آموزان :۱-توجه ویژه به دانش آموزان ضعیف و کند نویس ۲- استفاده از معلمان فعال و پر انرژی جهت تکرار و تمرین بیشتر و ارائه ابتکارات ویژه ۳- رعایت مراحل گفتن املا ۴- ارتباط با اولیای دانش آموزان به خصوص دانش آموزان ضعیف

پس از اینکه روش های استفاده شده برای حل مسئله توسط بنده و مدیر تشریح شد انتقادات و پیشنهادات ای در جلسه اولیا و مربیان مطرح شد تمامی افراد یک جامعه به ویژه دانش آموزان در سنین مختلف و دوره های تحصیلی دارای قدرت یادگیری برابر نیستند هدف از این مطالعه بهبود ناتوانی یک نفر از دانش آموزان در درس املای فارسی پایه چهارم ابتدایی دبستان صداقت شهرستان سنندج در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰ بود که پس از تشخیص این نقطه به مدت ۱۰ جلسه کارورزی ۱ ساعت در هر جلسه به اجرای طرح جدید به طول انجامید و نتایج بیانگر تاثیر مثبت برنامه بر بهبود ناتوانی یادگیری دانش آموزان بود اگر

معلم‌ان همانطور که انگار را جدی می‌گیرند تا به تصویر آن را نیز جدی بگیرند به نظر می‌رسد دانش‌آموزان مشکلی در این درس نخواهند داشت تا زمانی که دانش‌آموزان در مهارت خواندن پیشرفت نکرده‌اند صحبت از املا املا گفتن بی‌مفهوم خواهد بود انتخاب معلم فعال و پر انرژی در پایه اول کمک موثری به تقویت املاي دانش‌آموزان از طریق تکرار و تمرین بیشتر میسر خواهد بود هرچه تعداد شاگردان یک کلاس مخصوصاً پایه اول کمتر باشد معلم مربوطه وقت بیشتری برای رسیدگی به دانش‌آموزان ضعیف در امر را خواهد داشت

عمده ترین مشکل املاي دانش‌آموزان:

الف) نارسانویسی:

۱) نارسانویسی به وضعیتی اطلاق می‌شود که دانش‌آموزان قواعد نگارشی در هنگام نوشتن رعایت نمی‌کنند، تمام کلمه یا بخشی از حروف آن را نمی‌تواند هم اندازه و هم شکل طبق قواعد نگارشی بنویسد، همچنین نارسایی آموزش در مورد استثناها و قواعد نگارشی جزو این دسته از مشکلات است.

مثل نوشتن کلمه ی بندگی به صورت بنده گی یا نوشتن کلمه ی خواهر به صورت خاهر و... در این نوع اختلال دانش‌آموز کلمه را از نظر نقطه، دندانه، شکل درست حرف و... کاملاً درست می‌نویسد تنها مشکل این است که دانش‌آموز معیار درست نویسی کلمه و حروف آن را رعایت نمی‌کند.

۲) دانش‌آموز مهارت هایی نظیر چرخش دست در نوشتن، گرفتن صحیح مداد را به خوبی یاد نگرفته است.

۳) عدم حرکت مناسب انگشتان

۴) ناهماهنگی چشم و حرکت دست

۵) وضعیت قرار گرفتن نامناسب دفتر و مداد به هنگام نوشتن

۶) نارسایی آموزش معلم در تمرین نوشتاری حروف

۷) عدم هماهنگی حواس دیداری، شنیداری و حرکتی

۸) خطا در ادراک دیداری حروف و کلمات

۹) فاصله ی نامناسب چشم به هنگام نوشتن

۱۰) عدم توانایی کنترل دست در هنگام نوشتن

۱۱) عدم هماهنگی کلی بدن

۱۲) تأخیر در تکلم فرد

۱۳) پرتحرکی و بی قراری در هنگام نوشتن

۱۴) میز و صندلی های نامناسب

ب) ضعف در حافظه ی دیداری:

عمده ترین مشکل املايي دانش آموزان ناتواني در جايجزيني درست اين حروف مي باشد، علت عمده اين نوع غلط هاي املايي ضعف حافظه ي ديداري است، يعني دانش آموز در هنگام نوشتن املا قادر نيست تصوير درست کلمه را در ذهن خود يادآوري کند لذا در بازشناسي حروف همصدا داراي مشکل هستند.

علل ضعف حافظه ی دیداری:

۱) نقص آموزش معلم

۲) عدم تمرین و تکرار حروف همصدا توسط دانش آموز

۳) دانش آموز قادر نیست تصویر کلمه را در ذهن خود تجسم کند(تجسم ذهنی کلمه)

۴) نشناختن حروف

۵) ناتوانی در ترکیب حروف

ج) ضعف در تمیز دیداری

در این نوع مشکل املائی، دانش آموز جزییات کلمه را رعایت نمی کند مثل از سه دندانه (س) یکی نمی نویسد، یا از نقطه ها کم و زیاد می کند به عنوان مثال کلمه ی آش، آس. همچنین ناتوانی در تمیز و تشخیص تفاوت یک چیز از دیگر چیزهاست نظیر عدم تشخیص حروفی که دارای تصویر فضایی مشابهی هستند مانند ج به جای چ، د به جای ذ، ک به جای گ و بالعکس. براساس تحقیقات انجام شده ۲۵ درصد از مشکلات املائی دانش آموزان مربوط به ضعف در تمیز دیداری است.

برای رفع این مشکل می توان تمریناتی از قبیل مشابهت ها و تفاوت ها انجام داد.

د) حساسیت شنوایی

برخی از مشکلات املائی از ضعف شنوایی ناشی می شود در این نوع اختلال املائی دانش آموز به علت ضعف شنوایی برخی از صداها را نمی شنود یا اینکه آن را اشتباه می شنود.

پایین بودن حساسیت شنوایی عامل اصلی این اختلال است. نمونه ی این نوع اختلال:

- نوشتن مسواک به صورت مسباک

- نوشتن زنبور به صورت زمبور

علاوه بر اشتباه در نوشتن کلمات گاهی جا انداختن برخی از حروف و کلمات نیز از ضعف شنوایی است.

شیوه ی تلفظ معلم نقش اساسی دارد با تلفظ شمرده و رسا بودن صدای معلم عمده ی این مشکل حل خواهد شد.

ه) عدم دقت و توجه

برخی از مشکلات املائی نیز مربوط به بی دقتی دانش آموز در دندانه و نقطه، تشدید و جایگزینی نادرست آن ها و اشتباهاتی در سرکش، تشدید می باشد.

علل اشتباه نویسی در دندانان:

(۱) نا آشنایی با شکل کلی دندانان و حروف دندانان دار

(۲) نا آشنایی با نوشتن شکل دندانان در کلمه

(۳) اشتباه در شمارش دندانان های حروف دندانان دار مثل کلمه نیستند.

(۴) اشتباه در نوشتن شکل حروف دندانان دار در خط تحریری

(۵) نا آشنایی با قواعد خط تحریری به ویژه در اتصال حروف دندانان دار به برخی حروف معلمان پایه ی اول به ویژه در آموزش حروف دندانان دار، مراقب و نظارت کامل بر نحوه ی نوشتن دانش آموزان داشته باشند و با تمرین و تکرار به برخی تغییراتی که در شکل ظاهری دندانان ها و حروف در اتصال به حروف دیگر رخ می دهد آشنا شوند و مهارت یابند.

حروف «ب، ن، ی» نماد بزرگ دندانان هست

ند که در اتصال به هجا یا کلمه ی دیگر تغییر می یابند

کتاب... کتابدار، آب... آبی، توان... توانا، پهلوان... پهلوانان، موی... مویه، روی... رویه. دلایل اشتباه در نقطه گذاری حروف اشتباه در نقطه گذاری حروف در کلاس اول معمولاً بیشتر است و به صورت های زیر دیده می شود :

(۱) کم گذاشتن نقطه

(۲) نگذاشتن نقطه

(۳) زیاد گذاشتن نقطه

(۴) جا به جا گذاشتن نقطه

(۵) نامناسب گذاشتن نقطه

اشکالات مربوط به تشدید :

اشکالات مربوط به تشدید به صورت های زیر در دیکته ظاهر می شود :

(۱) جا انداختن یا ننوشتن تشدید

(۲) بی جا یا اضافه گذاشتن تشدید

(۳) جا به جا نوشتن تشدید

گرد آوری شواهد و اطلاعات ۱

۱- از مربی بهداشت مدرسه وضعیت جسمی و روانی او را پرسیدم ۲- با کمک مدیر و معلم اطلاعاتی پیرامون وضعیت فرهنگی اجتماعی و اقتصادی خانواده دانش آموز گردآوری شد ۳- از والدین دانش آموز به طور همزمان یا جداگانه مصاحبه به عمل آمد ۴- دفتر کلاسی و دست نوشته های دانش آموز بررسی شد ۵- از روان خوانی کتاب فارسی نوشتن املا دانش آموز فایل تصویری تهیه گردید

دانش آموز مذکور در محله عباس آباد شهرستان سنندج در خانواده ای دو زبانه فارسی و کردی که به لحاظ شاخص های رفاه عمومی از متوسطه جامع پایین دارند

هنوز هم با گذشت سال ها، حتی با تغییر کتاب های درسی، باز هم شاهد برگزاری چنین املاهایی در کلاس درس هستیم . این موضوع باعث تعجب است که با وجود این همه تغییرات، باز هم به شکل سنتی به دانش آموزان املا می گوئیم؟ آیا واقعاً روش دیگری برای گفتن املا وجود ندارد؟ چرا سعی نمی کنیم در درس املا به شیوه هایی نوو جذاب هم توجهی داشته باشیم؟ اصلاً چرا روش های سنتی را کنار نمی گذاریم؟ مگر نه این است که ما بایستی این نونهالان باغ مدرسه را برای روزگاری جز روزگار خود تعلیم دهیم و تربیت کنیم . آیا تاکنون از خود آنان پرسیده ایم تا چه اندازه به این روش ها علاقه مند هستند؟

چرا زنگ املا در برخی مدارس به زنگی خشک و بی‌روح تبدیل می‌شود و هزاران چرا و دریغ دیگر! آیا فکر نمی‌کنید که دیگر زمان آن رسیده است که باور و نگاهمان رانسبت به درس املا تغییر دهیم؟ دانش‌آموزانمان را باور کنیم؟ به فکر شکوفایی خلاقیت آنان باشیم و از املا گفتن سنتی بپرهیزیم و آن‌ها را از این گرداب توالی و تکرار برهانیم؟

من نیز در این اقدام پژوهی سعی کرده‌ام ابتدا به بررسی موانع و مشکلاتی که در تدریس این درس با آن‌ها مواجه بوده‌ام، بپردازم و سپس با استفاده از روش‌هایی که در مقالات و کتب گوناگون مطرح شده‌است و تجربیات و راه‌کارهای ابتکاری خودم نمره‌ی دانش‌آموزانم را در درس املا افزایش دهم.

چند مورد هم دانش‌آموزان مشغول نوشتن متن چند خطی از املا بودند که نمرات آن را نیز خودشان گذاشته بودند و در برخی از آنها به عمد غلط نوشته‌بودند تا نمره‌ی املاها یکسان نباشد.

وقتی علت را جویا شدم، گفتند که معلم از آنها خواسته تا هر شب والدینشان یک املا به آنها بگوید تا املاهای آنها تقویت شود. من هم به همکارم اطمینان داده‌بودم که این روش بسیار مؤثر خواهد بود. وقتی به نظرات دانش‌آموزان گوش دادم همه از این روش، گله‌مند بودند که به درس‌های دیگرشان نمی‌رسند و این روش در یادگیری درس املا برایشان تأثیری ندارد. این موضوع را با همکارم در میان گذاشتم و ایشان هم از نمرات کم دانش‌آموزان گله کرد و گفت: با وجود اینکه دانش‌آموزان غلط‌های املاهای خود را تمرین می‌کنند و هر شب یک‌املا می‌نویسند ولی پیشرفتی در کار حاصل نشده است. از همان موقع ذهن من با املا و مسائل آن درگیر بود

باتوجه به اهداف کلی از آموزش درس املا در دوره‌ی راهنمایی، که به شرح زیر عنوان شده‌است:

تقویت توانایی تبدیل نمادهای صوتی به نوشتاری

تقویت توانایی درست، خوانا و زیبانویسی

در رابطه با موضوع املا، تاکنون پژوهش‌های فراوانی صورت گرفته‌است که در مجلات و کتب گوناگون به چاپ رسیده‌است. در همه‌ی آنها به این نکته اشاره شده‌است که درس املا نیاز به بازنگری و توجهی جدی از سوی معلمان و دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت دارد. چرا که تمام نگارندگان مقاله‌ها از افت تحصیلی دانش‌آموزانشان در این درس شکایت داشتند و راه‌حل‌های که برای برطرف شدن مشکل خود ارائه کرده‌بودند در جهت شکستن هنجار سنتی درس املا بوده‌است و در پایان به تغییراتشگرفی در

نگرش و بازخورد دانش‌آموزان دست یافته‌بودند که در قسمت ادبیات موضوع به آنها اشاره کرده‌ام. توانایی نوشتن به گونه‌های زبان معیار. (کتاب معلم، ۱۳۸۸: ۱۵) می‌باشد؛ سیف نراقی، نادری (۱۳۷۹) نیز به اثربخش بودن روش «آموزش و افزایش مهارت‌درست‌نویسی» فرنالد» تأکید می‌کنند و عواملی چون تدریس ناکافی و نادرست مربیانیکه خود از آموزش کافی بهره‌مند نیستند، کلاس‌های پرجمعیت، روابط نامطلوب کودک و معلم و مواد و برنامه‌ی درسی نامناسب را در بروز مشکلات نوشتن و املا می‌دانند.

در کتاب معلم (راهنمای تدریس) فارسی سال دوم راهنمایی (۱۳۸۴) اهمیت روان‌خوانیدین صورت بیان شده که خواندن قصه و داستان، عادت به مطالعه و خوگیری با آن را در فراگیرندگان پرورده می‌سازد و باعث رشد کلامی، پویایی ذهن و خلاقیت بیشتر فکر و اندیشه می‌شود و گنجینه‌ی واژگانی و افق دریافت مفاهیم را در دانش‌آموزان گسترش می‌دهد. خواندن به گونه‌ای آموزش غیر مستقیم املا نیز است؛ زیرا دانش‌آموزان در کتابشکل درست کلمات را می‌بینند، آن تصویر در ذهنشان جای‌گیر و به هنگام نوشتن در منظر دیدگان آنها پدیدار می‌شود.

یکی از مباحث عمده در پژوهش پیرامون درس املا، موضوع «علل غلط نویسی دانش‌آموزاندر املا» است که تاکنون تحقیقات بسیار در مورد آن صورت گرفته‌است. جعفریان یسار (۱۳۸۶)

مدل املا نویسی که در ذیل توضیح داده می‌شود تا اندازه‌ی زیادی به معلم کمک می‌کند تا به طور دقیق و سریع ضعف املائی دانش‌آموزان را تشخیص دهد و در جهت بهبود وضعیت دانش‌آموز اقدام کند.

اینجانب قبل از ورود به کلاس کارت‌های کوچکی در ابعاد دلخواه، به تعداد دانش‌آموزان کلاس آماده می‌کردم. کلماتی که از نظر املائی مهم بودند، از درس مورد نظر انتخاب می‌نمود و روی کارت‌ها می‌نوشت. همچنین کلمات هم‌معنی، هم‌خانواده، مخالف همان کلمات را به صورت جداگانه در هر یک از برگه‌های کوچک می‌نوشت. آنها را تا می‌زد و مخلوط نموده و در ظرفی می‌ریختم و پس از تشخیص مشکل سماء در کارورزی ۲ تصمیم به حل آن گرفتم.

تجزیه و تحلیل و تفسیر داده ها

الف) خلاصه یافته های اولیه

علل ضعف دانش آموز در املا حدود دو سوم حروف الفبا را نمی شناخت یا آنها را به اشتباه تلفظ می کرد، نظر به سن بالای معلم پایه چهارم که حدود ۲۹ سال سابقه تدریس و به علت بالا بودن سن کمتر به تکرار تمرین می پرداخت، عدم آشنایی کامل معلم پایه ۴ با اصول و مبانی املا فارسی

معلم علل اصلی صفحه اول را غیبت بیش از اندازه به سبب بیماری ذکر کرد، تحصیلات کم والدین (یعنی زیر ۵ ابتدایی) و عدم آشنایی آنان با اصول روانشناسی جهت رسیدگی به فرزندشان متناسب با استعداد آنان یکی دیگر از علل ضعف دانش آموز می باشد به طور خلاصه مدل نگارش کلمات در املا عبارت از ادراک کلمه، بازشناسی کلمه و بازنویسی کلمه هریک از این توالی در مدل، مربوط به یک یا چند فرآیند ذهنی است، ادراک کلمه مربوط به حافظه ی شنیداری و تمیز شنیداری است. بازشناسی کلمه مربوط به حافظه ی دیداری و توالی دیداری است. بازنویسی کلمه مربوط به حافظه حرکتی است .

ب) ترسیم مفاهیم

عوامل مرتبط با ناتوانی یادگیری دانش آموز در درس املا

ناتوانی نوشتاری

نارسایی هوشی

ج) تجزیه و تحلیل و ریشه یابی

الگوی برنامه درسی املا :

۱) انتخاب متن املا و نوشتن آن روی تخته ی کلاس و خواندن آن توسط دانش آموزان

۲) پاک کردن متن از تخته و قرائت آن توسط معلم و نوشتن آن توسط دانش آموزان

۳) تصحیح املا به صورت گروهی «توسط خود دانش آموزان»

۴) استخراج فهرست خطاهای دیکته ای

۵) تمرین، توضیح و آموزش بر مبنای عمده ترین غلط های املائی

توضیح اینکه غلط های املائی هر جلسه مبنای آموزشی برای جلسه ی بعدی املا قرار می گیرد .

مهم ترین محاسن این الگو عبارت از :

الف) توجه به بعد آموزشی املا، چون در مراحل پنجگانه ی بالا هدف آزمون نیست .

ب) انعطاف پذیری در متن املا

ج) توجه به سه رکن برنامه ی درسی املا از طریق دیدن متن و خواندن و بازشناسی و یادآوری و کاهش مشکلات و خطاهای

دیکته ای دانش آموزان، به تدریج با اجرای کامل برنامه

د) کاهش اضطراب و ترس دانش آموزان از برنامه های درسی دیکته

ه) چون خطاهای دیکته ای توسط خود دانش آموزان با راهنمایی معلم استخراج می شوند، لذا دانش آموزان در رفع آن مصمم می شوند

اشکالات املائی دانش آموزان که از دیدگاه زبان شناختی بر اثر اشکالات رسم الخطی ، تاثیر لهجه و گویش محلی دانش آموزان و

فرایندهای آوایی حذف ، تبدیل ، افزایش و قلب به وجود می آیند . با استناد به کتابهای (درمان اختلالات دیکته نویسی –

مؤلفدکتر مصطفی تبریزی و راهنمای آموزش و ارشیابی املا – مؤلف دکتر ایرج خوش خلقی) و دیدگاه روان شناختی

ضعف در حافظه توالی دیداری ، مثال مادر – مارد

هـ) قرینه نویسی ، مثال دید – دید

و) وارونه نویسی ، مثال دید –

ز) عدم دقت ، مثال : گندم – کندم

ج) نارسا نویسی ، مثال رستم - رسم

مراحل آموزش نوشتن به پنج مرحله زیر تقسیم می شود:

۱- آموزش نوشتن غیر فعال (رونویسی)

۲- آموزش نوشتن نیمه فعال (املا)

۳- آموزش نوشتن فعال پایه یک (کلمه سازی)

۴- آموزش نوشتن فعال پایه دو (جمله سازی)

۵- آموزش نوشتن فعال (خلاق) انشا و انواع آن

دانش آموزان باید به این مهارت دست یابند تا بتوانند بخوبی بین صورت تلفظی کلمه ها و حروف سازنده آن ها پیوند مناسبی برقرار کنند بدین ترتیب زمینه لازم برای پیشرفت آنان در درس های جمله نویسی ، انشا و به طور کلی مهارت نوشتن بهتر فراهم می شود ، دانش آموزان هنگام نوشتن املا باید نکاتی را در باره صداهایی که بوسیله معلم در قالب کلمات و جمله ها بر زبان جاری می شود رعایت نمایند :

الف) آنها را خوب بشنوند + تشخیص دقیق کلمه + ادراک کلمه

ب) آنها را خوب تشخیص دهند + یادآوری و مجسم ساختن تصویر + بازشناسی کلمه صحیح در ذهن.

ج) آنها را درست بنویسند + نوشتن صحیح حروف سازنده کلمه + بازنویسی کلمه و توالی مناسب آنها.

انتخاب راه حل های جدید تقویت املاء

با توجه به نتایج این پژوهش پیشنهادهای زیر در جهت اعتلای درس آموزش املا مطرح میکنم:

۱- توجه هر چه بیش تر مسئولین و برنامه ریزان آموزشی به ساعت املا .

۲- عدم استفاده از ساعت املا برای جبراندروس عقب افتاده .

۳- استفاده از وسایل کمک آموزشی، مژیک وتلق و ...

۴- تشویق به جا و به موقع در مکانهای مختلف(کلاس، سر صف)

۵-نوشتن اسامی آنان به عنوان دانشآموزانی که پیشرفت درسی داشته اند وچسباندن اسامی در برد مدرسه .

۶- آگاه ساختن آنان از پیشرفت شان در درسذکور به صورت فردی .

۷- استفاده از نمودار پیشرفت برای دانشآموزانی که ضعف داشتند و رنگ کردن نمودارتوسط آنان برای ایجاد انگیزه ی بیشتر .

۸- دادن مسئولیت های مختلف به آنان .

۹- برقرار کردن ارتباط عاطفی با فراگیران .

۱۰- در کلاس درس جوی حاکم نمایید که دانش آموزان احساس کنند مورد حمایت شماقرار دارند . همه‌ی ما دوران تحصیل و مدرسه‌ی خود را خوب به یاد داریم . کلاس‌های پرجمعیتی که هر نیمکت با زحمت سه دانش‌آموز را در خود جای می‌داد . زمانی که زنگ املافرا می‌رسید، معلم می‌گفت : « بچه‌ها ! نفرات وسط هر نیمکت بیرون بیایند و روی زمین بنشینند . بچه‌هایی هم که در نیمکت نشسته‌اند، کیف‌هایشان را روی نیمکتگذارند . سرمیزی‌ها سر میز . ته میزی‌ها هم ته‌میز » کوهی از کیف بر روی میزها قرار می‌گرفت تا مبدا دانش‌آموزی سرخود را حرکت دهد و چشمش به املای دیگریبفتد . سپس معلم با حالت دستوری و کلمه به کلمه، متن املا را می‌خواند .

یک آموزش و تدریس مؤثر در درس املا، به صورت زیر انجام می‌گیرد :

۱. آموزش املای صحیح کلمه‌ها به منظور خواندن و نوشتن درست

۲. ارزشیابی از آموخته‌های دانش‌آموزان و فعالیت‌های معلّم از طریق تهیه و انتخاب متن وآرایه‌ی آن در کلاس

۳. تصحیح املا و بررسی دقیق اشکالات املایی دانش‌آموزان و ثبت در جدول اشکالات املایی

۴. برنامه‌ریزی و اقدام برای آموزش مجدد نکات لازم و آرایه‌ی تمرین‌های مناسب به منظور تثبیت یادگیری

۵. ارزش‌یابی مجدد از طریق بررسی فعالیت دانش‌آموزان و تهیه و آرایه متن جدید

از آن جاکه یکی از مهم ترین مشکلاتی که دانش آموزان با آن مواجه هستند، ضعف در املاست، اولین گام برای برطرف کردن هر ضعفی شناخت آن می باشد. زیرا شناخت مشکل و تلاش برای حل آن و شناخت فردی دانش آموزان مهم ترین ابزار در جهت تثبیت، اصلاح و یا تغییر رفتارهای روزمره آنان به شمار می آید. لذا با آموزش صحیح درس امال می توانیم پیشرفت دانش آموزان را از لحاظ نوشتن درست کلمات و روخوانی صحیح کلمات یاددهیم و به طرز نگارش آن ها توجه بیشتری کنیم و اعتماد به نفس آن ها را بالا ببریم.

از این روشوالاتی در ذهنم ایجاد گردید:

- (۱) آیا به علت اینکه مفهوم کلمه را نمی فهمد یا قبال نفهمیده آن را درست نمی نویسد؟
- (۲) آیا کلمات از جانب معلم درست تلفظ نمی شود؟
- (۳) آیا دانش آموز نقص شنوایی دارد یا از مشکل خاصی رنج می برد؟
- (۴) آیا هجی کردن و تکرار کلمات توسط دیگر دانش آموزان به هنگام نوشتن برای او مزاحمت ایجاد می کند؟
- (۵) آیا متن دیکته از نظر کمیت و مقدار با سن پایه تحصیلی آنان متناسب نیست؟
- (۶) آیا دیکته از جانب معلم تند گفته می شود؟
- (۷) آیا وجود حروف هم صدا مانند (ص، س، ث) ایجاد مشکل کرده است؟
- (۸) آیا تحصیلات کم والدین باعث این ضعف در دانش آموز شده است؟
- (۹) آیا غیبت های بیش از اندازه دانش آموز باعث شده که در دیکته نویسی مشکل پیدا کند؟
- (۱۰) آیا عدم حرکت مناسب انگشتان و ناهماهنگی آن با چشم هم تاثیری در بروز این مشکل می گذارد؟
- (۱۱) آیا بی قراری در هنگام نوشتن هم بر دیکته نویسی موثر است؟
- (۱۲) آیا میز و صندلی های نامناسب می تواند به عنوان عاملی در ایجاد این ضعف باشد؟
- (۱۳) آیا نارسایی آموزش معلم در تمرین نوشتاری تاثیری بر عملکرد او داشته است؟

۱۴) چه راه حل هایی برای مشکل وجود دارد؟

۱۵) چه کسانی می توانند در حل مشکل کمک کنند؟ فعالیت های زیر را برای تمرین خوب دیدن سماء اجرا کردم.

الف- یک مداد را در وضعیت عمودی و دور از بدن او قرار می دادم وقتی مداد را حرکت می دادم او با چشم

هایش آن را تعقیب می کرد.

ب- می بایست با نوک مداد دایره ای از چپ به راست برعکس در هوا رسم کند.

ج- یک توپ آویزان در کالس را که به چپ و راست می رود با چشم و بدون حرکت سر تعقیب کند.

این تمرینات چون خسته کننده بودند به همراه تمرینات دیگر انجام می شد و زمان کمی به آن اختصاص می

دادم اما به منظور ترمیم حافظه ی دیداری تمرین های زیر را انجام دادم.

اشیاء، تصاویر، حروف و کلماتی را به دانش آموز نشان می دادم سپس پنهان می کردم و او باید بازگویی

کرد. گاهی اشیاء را جابه جا می کردم و او می بایستی شیء جابه جا شده را حدس می زد. تعدادی تصویر در

مقابل چشمان او ردیف می کردم ، سپس با پوشاندن آن تصاویر از او می خواستم که بگوید چه تصاویری را دیده

است؟ در اینجا الزم بود حتما ترتیب رعایت شود. در مرحله ی بعدی از او می خواستم رویش را برگرداند، آن

وقت ترتیب تصاویر ردیف شده را به هم می زدم و از او می خواستم که بگوید جای کدام تصویر عوض شده است؟

چگونگی اجرای طرح جدید و نظارت بر آن

نکته ی قابل توجه دیگر، کلاس بایستی از حالت سنتی خود به کارگاه آموزشی تبدیل شود و همه فراگیران در نقش یاد گیرنده و

یاد دهنده باشند و تعامل های بین فردی گسترش یابد. برای قرائت متن املا با توجه به اینکه متن چندین بار خوانده شده و

توضیحاتی توسط معلم بر آن داده شده است، توصیه می شود هر بند از متن املا فقط دو بار تکرار شده و مدت زمان تقریر متن

حداکثر ۲۵ دقیقه باشد، حداکثر متن املا در هر جلسه براساس توان دانش آموزان و نوع متن از لحاظ دشواری کلمات و عبارات، متغیر می باشد. ولی به جهت هماهنگی مقدار متن املا در پایه های مختلف بدین شرح پیشنهاد می شود: برای کلاس اول ابتدایی در نیم سال اول ۸ جمله حداکثر ۳۵ کلمه و در نیم سال دوم ۱۰ جمله حداکثر ۴۰ کلمه، برای کلاس دوم ابتدایی حداکثر ۱۰ سطر حدود ۱۰۰ کلمه، برای کلاس سوم ابتدایی حداکثر ۱۲ سطر حدود ۱۲۰ کلمه، برای کلاس چهارم و پنجم ابتدایی حداکثر ۱۵ سطر حدود ۱۵۰ کلمه.

آسیب های زیستی یا ژنتیکی: مانند دیسگرافی یا دیسلکسی (آینه نویسی و وارونه نویسی)

نبود هماهنگی کامل بین مغز و چشم و دست.

وجود تفاوت بین زبان مادری و زبان نوشتاری.

آموزش ناکافی، ناصحیح و غیر روشمند.

نداشتن دقت و تمرکز دانش آموز در نوشتن و یادگیری مفهوم کلمات و ...

ایشان برخی از «راهبردهای افزایش مهارت نوشتن (یا درست نویسی)» را چنین بیان می کنند: رونویسی دانش آموز از مطالبی که به آن ها علاقه دارد؛ خواندن برنامه ای و هدف دار؛ بازنویسی با ایجاد تغییرات جزئی؛

هم چنین برخی «راهبردهایی برای تقویت درست نویسی (هدف املا)» که شامل: انجام تمرینات تقویت شنیداری و دیداری و بهره گیری از روش چند حسی است. نویسنده ی مقاله «روش آموزش و افزایش مهارت درست نویسی را در تقویت املای دانش آموزان مؤثر می داند

گردآوری اطلاعات و شواهد ۲

پژوهش های بسیاری (برای مثال: بهروزیان، ۱۳۸۶؛ حسینی، ۱۳۸۷) در مورد رابطه میان بازی و تأثیر آن در یادگیری انجام شده است. که حداقل در یک زمینه، یافته مشابهی را تأیید می کنند: تجارب یادگیری فعال در زبان آموزی، خواندن، نوشتن و تشخیص حروف، در کودکان بسیار مؤثر است؛ به گونه ای که یادگیری همراه با بازی و فعالیت، به مراتب سریع تر و بهتر از زمانی

بوده‌است که به صورت غیرفعال به کودکان آموزش داده‌می‌شود؛ به خصوصاً اگر این فعالیت‌ها همراه با بازی‌های کنترل خویش همراه شوند .

برای یادگیری بهتر می‌توان تمرینات فرعی دیگری همچون دنباله نویسی و کامل کردن کلمات ناقص نوشته شده، تعیین تعداد حروف کلمه، تعیین تعداد نقطه‌ها، دندان‌ها و... انجام داد

توضیح اینکه غلط‌های املائی هر جلسه مبنای آموزشی برای جلسه‌ی بعدی املا قرار می‌گیرد .

مهم‌ترین محاسن این الگو عبارت از :

الف) توجه به بعد آموزشی املا، چون در مراحل پنجگانه‌ی بالا هدف آزمون نیست .

ب) انعطاف‌پذیری در متن املا

ج) توجه به سه رکن برنامه‌ی درسی املا از طریق دیدن متن و خواندن و بازشناسی و یادآوری و کاهش مشکلات و خطاهای دیکته‌ای دانش‌آموزان، به تدریج با اجرای کامل برنامه

د) کاهش اضطراب و ترس دانش‌آموزان از برنامه‌های درسی دیکته

ه) چون خطاهای دیکته‌ای توسط خود دانش‌آموزان با راهنمایی معلم استخراج می‌شوند، لذا دانش‌آموزان در رفع آن مصمم می‌شوند

در یادگیری املا یک کلمه سه عامل موثر می‌باشد :

الف) شنیدن

ب) دیدن و تجسم ذهنی کلمه

ج) نوشتن کلمه

ارزشیابی تاثیر اقدام جدید و تعیین اعتبار آن

چون الگو بر پایه ی آموزش املا طراحی شده است لذا توصیه می شود که از نمره دادن به دانش آموزان خودداری شود و ارزشیابی از کمی و عددی به کیفی تغییر یابد و این فرآیند تا زمانی ادامه یابد که غلط های املائی به حداقل برسد . نمره دادن به املا براساس این الگو تنها در املائی امتحانی پیشنهاد می شود .

برای تصحیح املا در این الگو بایستی کلمات مشکل در تخته نوشته شود و سپس دانش آموزان با کنترل و نظارت معلم متن خود را با آن مطابقت کرده و غلط های خود را استخراج کنند. این مورد می تواند با عوض کردن دفاتر دیکته و یا تصحیح توسط یک عده ی خاص از دانش آموزان انجام شود. در پایان معلم به کمک دانش آموزان مهم ترین مشکلات دیکته ای آن جلسه را در تخته ی کلاس نوشته و به دانش آموزان در آن مورد آموزش می دهد. چنانچه وقت آن جلسه اجازه ندهد می توان آموزش را به جلسه ی بعدی موکول کرد

در هر جلسه از کلماتی که در جلسات قبلی برای دانش آموز مشکل بودند نیز استفاده شود تا بتوان درجه پیشرفت شاگردان را اندازه گیری کرد. **گام دوم:** معلم متن املا را از روی تابلو پاک کرده پس از آماده شدن دانش آموزان آنها را با صدای بلند و لحنی شمرده و حداکثر تا دو بار قرائت می کند البته هنگام قرائت متن از خواندن کلمه به کلمه خودداری کرده متن را به صورت گروه های اسمی و فعلی یا جمله کامل قرائت می کند تا دانش آموزان با بافت جمله و معنای آن آشنا شوند متن املا را با سرعت مناسب تکرار می کند تا کند نویسان هم اشکالات خود را برطرف نمایند. **گام سوم:** این گام با مشارکت کامل دانش آموزان انجام می شود و معلم بدون اشاره به نام آنان تفکیک املا ها را بررسی و مشکلات را استخراج می کند به این ترتیب معلم املا اول این دانش آموز را در دست می گیرد و به کمک دانش آموز کلمات یاد شده را رو نویسی می کند سپس دومین و سومین و ... را در دست می گیرد و به کمک همان دانش آموز یا دانش آموز دیگری صورت صحیح و غلط املائی را روی تابلو ثبت می کند البته هر جا که غلط ها تکراری بودند جلوی اولین مورد آن یک علامت ستاره می زند در پایان با شمردن غلط ها اشکالات املائی دانش آموزان را اولویت بندی می کند. **گام چهارم:** در این گام با توجه به مهمترین نوع پرتعدادترین اشکالات املائی دانش آموزان با به کارگیری انواع تمرینات حروف نویسی و کلمه نویسی و همچنین تمرینات کلمه سازی و جمله سازی به تقویت توان نوشتاری دانش آموزان می پردازند .

املا روی هوا :خواندن شفاهی متن املا به هجی کردن لغات مهم آن و نوشتن روی هوا توسط دانش آموزان و تصحیح معلم در هوا
نه با قلم بر روی کاغذ

املا روی کمر: دانش آموز پشت سری کلمات را روی پشت فرد جلوی بنویسد و شاگرد جلوی از روش حرکت انگشتی فردی عقبی بتواند لغات را بفهمد و بنویسد این یک نوع بازی و املا است

املا روی شن: محیط شنی تهیه شود تا دانش آموزان لغات مهم و مشکل را بر روی شن بنویسند یا بتوانند دانش آموزان را به کنار ساحل دریا ببرند تا روی شنها تمرین کنند یا با سنگها حروف یا کلمه را کنار هم بچینند و بنویسند

آوردن روزنامه به کلاس درس و بریدن لغات و ساختن یک بند املا از لغات بریده شده و چسباندن آن بر روی کاغذ

املائی کامل کردنی: می توان املایی را به صورت پلی کپی و بدون بدون نقطه، تشدید و یا به صورت لغات ناقص به دانش آموزان داد تا آنان در جای مناسب نقطه بگذارند و یا تشدید قرار دهند یا لغات ناقص را کامل کنند

میتوان ان را به صورت لغات صحیح و غلط در کنار هم قرار داد تا بچه ها، کلمه های غلط را خط بزنند مثال: در گروه شکل

نادرست املای کلمات را خط بزنید

هوله / حوله	عجله / اجله	قطع / قتع
-------------	-------------	-----------

املای تصویری: در این روش تصاویر را در اختیار دانش آموزان قرار می دهیم تا آنان املای صحیح آن را بنویسند

املای تقویت حافظه: به این صورت که معلم متنی را روی تخته می نویسد و متن را برای دانش آموزان می خواند و سپس روی نوشته ها پیش پرده می کشد و بچه ها باید آنچه در متن فهمیدند را بنویسند پس معلم را از روی تخته برمی دارد و بچه ها متن خود را با متن تخته مقایسه می کنند و به خود امتیاز می دهند

استفاده از آینه: در این روش می توان کلمات را برعکس بنویسیم و بچه ها با آینه درست آن را بنویسند و صحیح آن را بخوانند
املای آبکی: نوشتن املا با آب پاش در حیاط مدرسه و تصحیح آن به صورت گروهی

املا با خمیر بازی: نوشتن کلمات مهم و مشکل درس و ساختن آن با خمیر بازی در این صورت املا با هنر و بازی تو امان می شود
همکاران معلم می توانند در این راه های کلاسی جای خود را تعویض کنند و به دانش آموزان کلاس دیگر املا بگویند تا بچه ها و انواع صداها و لحن ها در املا آشنا می شوند

دانش آموزان می توانند به والدین خود تیکت بگویند و والدین در این رای خود چند کلمه را اشتباه بنویسند تا بچه ها آنها را تصحیح کنند والدین نیز می توانند به بچه های خود املا گویند سعی شود کلمات اشتباه آنها مشخص شود و بچه ها صحیح آن را در کتاب پیدا کنند

دانش آموزان می توانند به معلم خود املا بگویند در گروه یک پاراگراف به معلم را بگویند در انتها هر گروه یا پاراگراف مخصوص به خود را تصحیح کند البته بهتر است معلم چند کلمه را عمداً اشتباه بنویسد

دانش آموزان با نظارت معلم املائی یکدیگر را تصحیح کنند ولی شایسته است نمره نهایی را معلم بدهد

نوشتن لغات بر روی مقوا توسط معلم و نصب آن روی تابلو زمان کوتاهی وقت دهید تا دانش آموزان کلمات را به دقت نگاه کنند و سپس مقوا را جمع کنید در اینجا بچه ها هر آنچه از لغات در ذهنشان مانده است می نویسند و لغات و کلمات آن را تصحیح کنید تا دقت آن سنجیده شود

یادگیری و حفظ حروف الفبای فارسی بخش کردن و صداکشی کلمات

تمرین با جدول ترکیب صامت و مصوت و کلمه سازی با آنها

نوشتن یک کلمه و کشیدن گروهی آن به تعداد حروف و صدای آن

گفتن املائی پای تخته از کلمه هایی از درس که ارزش املائی دارند

در قرائت املا جملات از هم گسیخته و بی ربط (کلمه به کلمه) گفته شود تا به صورت جمله بیان شود

در هنگام سعی شود جای دانش آموزان را تغییر ندهید کنار هم بنشینند و حق داشته باشند و آرام به یکدیگر تذکر دهند

هنگام املا وسط کلاس باشید تا صدایتان به طور یکنواخت به گوش همه برسد و در بین ردیف ها قدم زنید چون سبب حواس پرتی دانش آموزان می شود

هیچ وقت زمان املا را بعد از زنگ ورزش یا حتی در پایان زنگ مدرسه قرار ندهید

آهنگ صدا را با توجه به جمله پرسشی تعجبی یا امری تغییر دهید تا آن را بهتر بفهمند

در پایان املا بار دیگر برایشان بخوانید تا اگر کلمه را جا گذاشته اند بنویسم

تند گویی و متناسب نبودن متن املا از نظر کیفیت باسن و پایه تحصیلی دانش آموزان موجب خستگی و غلط نویسی می گردد

املا با اشیا دورریز: از دانش آموزان خواسته شود کلمات مورد نظر را با شیر مانند موکت درست کنند و با انگشتان دست آن را

لمس کنند

املای سنگی : به کمک سنگ های ریز و درشت که از قبل شسته و تمیز شده اند برای نوشتن کلمات تازه و حتی نوشتن املا توسط بچه ها استفاده شود

نوشتن املای رنگی: در هر جمله یک کلمه مشخص شود که صدای خاصی نشانهای جدید داشته باشد که با رنگ دیگری برای تنوع از چند رنگ استفاده کنند که هر بار که به نشانه رسیدند رنگ را عوض کنند

مرتب کردن متن درس: معلم یک متن از کتاب را در هم ریخته از بچه ها بخواهد تا آن را مرتب کنند و در دفتر بنویسند

جدول طراحی تحقیق املا: جدولی را تهیه و کپی می کنید بیوگرافی صورت درسی و یا ماهنامه در اختیار دانش آموز قرار گیرد تا کلمات مورد نظر را از کتاب پیدا کند و بنویسد

برای مثال

نشانه	۲ حرفی	۳ حرفی	۴ حرفی	۴ حرفی به بالا
ر				
م				
ف				

نتیجه گیری

اگر معلمان درس املا را همان طور که جدی می گیرند روش تدریس آن را نیز مطابق با روش تدریس های ارائه شده در کتاب های مراکز تربیت معلم تدریس کنند، به نظر می رسد دانش آموزان مشکلی در این درس نخواهند داشت. گروههای درسی نقش عمده ای در آشنایی و یادآوری روش تدریس املا را برعهده دارند. تا زمانی که دانش آموزان در مهارت خواندن پیشرفت نکرده اند صحبت از املا و املا گفتن بی مفهوم خواهد بود. انتخاب معلمان پایه اول از بین معلمان فعال و پر انرژی کمک موثری به تقویت املا دانش آموزان می کند. هر چه تعداد شاگردان یک کلاس مخصوصا پایه اول کمتر باشد معلم مربوطه وقت بیشتری برای رسیدگی به دانش آموزان ضعیف در املا خواهد داشت. کمک گرفتن از اولیا فقط برای تکرار و تمرین بیشتر می تواند در تقویت املا موثر باشد.

حافظه دیداری

منزور به جای منظور؛ هلیه به جای حلیه؛ سبر به جای صبر

تصویر خوانی (دو تصویر ساده ، به وی نشان داده و سپس از او سوال کنیم . بازی جور چین

از کودک امتحان تمرینی به عمل آمد برای این کار موارد زیر را رعایت کند :

- یک ورقه کاغذ خط دار به او بدهد.

- از کلماتی که قبلاً روی کارت نوشته شده بودند، به او دیکته بگویند و وقت کافی در اختیارش قرار دهد تا آنها را بنویسد .

- وقتی دیکته گفتن تمام شد، از او بخواهد با به کار بردن کارتهای لغت، دیکته ی خود را صحیح کند .

- کارتهایی را که دیکته ی آنها را غلط نوشته است جدا بگذارد .

یک دستگاه ضبط صوت تهیه و آن را روشن کردم و از وی خواستم هجی کلمات را با صدای بلند بگوید و آنها را ضبط کند پس از آن،

خودش میتواند با استفاده از ضبط صوت، نوار را از اول بگذارد و خود، دیکته ی آنها را بنویسد

از دانش آموز خواستم که در مورد هر کارت به ترتیب زیر عمل کند:

- با دقت کامل به کلمه نگاه کند .

- کلمه را با صدای بلند بخواند .

- کارت را به پشت روی زمین بگذارد و دیکته ی کلمه را با صدای بلند بگوید . (حروف کلمه را هجی کند

- کارت را مجدداً به رو بر گرداند و ببیند که حروف کلمه را درست گفته است یا خیر .

- کارتهایی را که حروفش را درست نگفته است جای دیگری بگذارد.

- از روی کلماتی که حروفشان را اشتباه گفته، چند مرتبه بنویسد .

نارسا نویسی

رستم و سهراب ، به جای * رستم و سهراب *

وضعیت نشستن کودک تنظیم شود. نحوه ی قلم به دست گرفتن صحیح باشد. مهارت‌های دست ورزی مانند : خمیربازی،

قیچی کردن و غیر تمرین شود

در مقایسه با جعفریان یسار (۱۳۸۶) ، علوی مقدم و علیزاده (۱۳۸۹) به یافته‌های جدیدتری در زمینه‌ی علل غلط نویسی دانش‌آموزان و راه‌حل آن دست‌یافته‌اند . همین‌طور در این پژوهش به ویژگی یک املا‌ی مناسب اشاره شده که برخی از آن‌ها عبارتند از :

الف) وحدت موضوع بسیار مؤثر است و از املا‌ی گسسته باید پرهیز کرد . به بیان دیگر ارتباط معنایی بین جمله‌ها و عبارات املا باید رعایت شود .

ب) ساختار داستانی و روانی می‌تواند بهترین املاها را بسازد . ساخت روایی متن . انگیزه‌ی پیگیری را در دانش‌آموز تقویت می‌کند مثل گفتن یک قصه یا داستان در یک املا‌ی تقریری .

پیشنهادهای

برای درک بهتر کلمات، گاهی نیاز است که کلمه برای دانش‌آموزان به همراه تصویر آموزش داده شود همچنین برای تجسم ذهنی یک کلمه بهتر است دانش‌آموزان آن را با انگشت خود در هوا بنویسند .

برای کسب راه‌های موفقیت علاوه بر شکلیابی و تلاش، موظفیم با استفاده از تجربیات و انجام آزمایش و فرضیات شخصی، تجربیات دیگر همکاران را نیز مد نظر داشته باشیم و در تمام زمینه‌هایی که به شغل معلمی مربوط می‌شود اطلاعات صحیح و مفید و علمی – تجربی را سبب نماییم . (دکتر علی اکبر سیف، روانشناس) پرورش تهران، ۱۳۶۳)

برای حل این مشکل تصمیم گرفتم از طریق بازیدرمانی، نمایش و ... به گونه‌ای به وی کمک کنم تا ضعف یادگیری او در درس املا بر طرف نمایم .

راه کار عملی برای شناسایی و برنامه ریزی مشکلات املایی:

یکی از مشکلاتی که دانش آموزان با آن مواجه می باشند ضعف املا است. اولین گام برای بر طرف کردن هر ضعفی شناخت آن می باشد. اگر معلم و مربی به موقع و دقیق مشکلات دانش آموز را تشخیص دهد می تواند سریع راه حل مناسب و منطقی را برای حل مشکل انتخاب و در جهت بهبود وضعیت آموزشی دانش آموزان اقدام نماید.

۱. توجه هرچه بیش تر مسئولین و برنامه ریزان آموزشی به ساعت املاء.

۲. عدم استفاده از ساعت زنگ املاء برای جبران دروس عقب افتاده.

۳. تشویق بجا و به موقع در مکانهای مختلف (کلاس ، سر صف)

۴. آگاه ساختن آنان از پیشرفت شان در درس مذکور به صورت فردی .

۵. دادن مسئولیت های مختلف به آنان .

۶. در کلاس درس جوی حاکم نمایید که دانش آموزان احساس کنند مورد حمایت شما قرار دارند .

۱- در دانش آموزان انگیزه ی لازم را برای یادگیری املاء ایجاد کنیم . ۲- به مشکلات روانی دانش آموزان اهمیت دهیم و اجازه ندهیم هنگام نوشتن املاء به مواردی به جز املاء فکر کند . ۳- هنگام نوشتن املاء کلیه ی شرایط تاثیر گذار بر نوشتن را در نظر بگیریم . ممکن است بعضی از دانش آموزان دارای نقص شنوایی باشند . ۴- هدف خود را از درس املاء قبلا مشخص کنیم . مثلا : دانش آموزان بعد از گفتن این املاء چه مهارت هایی را باید به دست آورند . ۵- برای تدریس املاء به اندازه ی کافی وقت در نظر بگیریم . چون بعضی از معلمان به دلیل اینکه وقت کافی در نظر نمی گیرند و یا متن املاء آن ها زیاد است ، سعی می کنند متن املاء را در آخر تند تند بخوانند که برای دانش آموزان ایجاد مشکل می کند . ۶- سعی کنیم برای دانش آموزان شرایطی را فراهم کنیم تا مهارت و هماهنگی بین اعضاء بدنشان را به دست آورند . ۷- قبل از گفتن املاء متن آن را یک بار برای دانش آموزان بخوانیم تا دانش آموزان آمادگی کافی را برای نوشتن املاء به دست بیاورند . ۸- موقع املاء گفتن در کلاس زیاد حرکت نکنیم . چون حواس دانش آموزان پرت می شود . ۹- متن املاء را کاملا رسا بخوانیم و کلمات را به صورت صحیح تلفظ کنیم . ۱۰- دانش آموزان هنگام نوشتن املاء ، هجی نکنند . ۱۱- به وجه آموزشی املاء نسبت به وجه آزمون املاء توجه کنیم . ۱۲- استفاده از یک روش برای املاء برای دانش آموزان خسته کننده خواهد بود. تا جایی که بعضی از آن ها نسبت به املاء احساس تنفر خواهد کرد . پس بهتر است

شیوه های نوین و جدید گفتن املاء را در کلاس اجرا کنیم ۱۳- سعی کنیم بین درس املا و دیگر دروس ارتباط ایجاد کنیم ۱۴- هنگام تصحیح متن املاء کلمات درست نوشته شده توسط دانش آموز را در نظر بگیرید . نه کلمات غلط نوشته شده را ۱۵- به معیارهای صحیح ارزشیابی مسلط باشیم ۱۶- فرم مخصوصی تهیه کنیم تا در یک دوره ی زمانی معین اشتباهات دانش آموزان را با روش های علمی برطرف کنیم . ۱۷- با شاگردان دارای ضعف و اختلال به صورت انفرادی کار کنیم . و با والدین آن ها تماس داشته باشیم .

منابع

الموتی‌نیا، معصومه (۱۳۸۸) ، « چگونه می‌توانم ضعف در املا و پیامدهای ثانویه واضطراب و کاهش اعتماد به نفس را در زهرا بهبود ببخشم؟ »

بهروزیان، محمدحسن (۱۳۸۶) ، « بازی در خدمت املا معرفی روش های اصلاح و آموزش دانش آموزان دارای اختلالات یادگیری از طریق بازی » ، رشد آموزش ابتدایی، دوره ی یازدهم، شماره ی چهارم .

پروین، محسن (۱۳۸۴) ، « اقدام پژوهی درس املا و بررسی راه های مشارکت فعالانه دانش آموزان در درس املا » آموزش زبان و ادب فارسی، شماره ۷۴.

تبریزی - دکتر مصطفی (مولف) (۱۳۷۶) -درمان اختلالات دیکته نویسی -چاپ شانزدهم -تهران - انتشارات فراروان

ج . کرتی، پریان (۱۹۷۲) ، « یادگیری فعال » ، ترجمه ی : فروغ تن‌ساز، (۱۳۷۳) ، تهران، انتشارات مدرسه .

جعفریان یسار، حمید (۱۳۸۶) ، « سفید سیاه خاکستری در زنگ املا » ، رشد آموزش ابتدایی، دوره ی یازدهم، شماره ی چهارم .

حسینی، معصومه سادات (۱۳۸۷) ، « اهمیت بازی و تأثیر آن در توان یادگیری » ، نشریه راه مردم .

حسن زاده، رمضان (۱۳۸۱) . رابطه بین انگیزش، منبع کنترل و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، تهران، فصلنامه نوآوری های

آموزشی، شماره ۲

دارایی مهرانگیز (۱۳۹۱) نویسنده کوچکی کتاب کار املا و انشا تهران قلم چی ۲ روش تدریس فارسی ویژه دانشجویان مراکز تربیت معلم

سیف نراقی، مریم، نادری، عزتاً... (۱۳۷۹)، «نارسایی‌های ویژه در یادگیری»، تهران، انتشارات مکیال.

سلیمانی، مریم. (۱۳۸۵) دیکته ی کاردی (مجله ی آموزش ابتدایی، شماره ۶

سنگری، محمدرضا عزیزاده؛ فاطمه صفری و هاشمی، کبرا (۱۳۸۴) یار دبستانی من تهران. ابوعطا

شورای برنامه ریزی و تألیف کتب درسی (۱۳۸۸)، «راهنمای فارسی سال دوم راهنمایی»، تهران، شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران.

شورای برنامه ریزی و تألیف کتب درسی (۱۳۸۸)، «فارسی سوّم دبستان (بخوانیم و بنویسیم)»، تهران، شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران.

شعاری نژاد، علی اکبر (۱۳۷۷). روانشناسیرشد، (۱) دانشگاه پیام نور، تهران، چاپ اول.

روش تدریس فارسی، ویژه دانشجویان مراکز تربیت معلم.

عبداللهی حسینی، سید علی (۱۳۸۶)، «املا آری دیکته خیر!»، رشد آموزش ابتدایی، دوره ی یازدهم، شماره ی چهارم.

علوی مقدم، بهنام و عزیزاده، فاطمه صغری (۱۳۸۹)، «آموزش املا»، تهران، انتشارات ابوعطا.

فاطمی، زهرا (۱۳۹۱) مامان دیکته بگو تهران قلم چی

کدپور، پروین؛ فشار روانی در کلاس هایطبقه بندی شده؛ فصلنامه تعلیم و تربیت، شماره ۳۶ و ۳۵

گروه آموزشی دبستان؛ کانون فرهنگی آموزش (۱۳۹۰) ۵۰ تمرین افزایش دقت و تمرکز تهران، قلم چی

موسوی زنجانرودی، سید مجتبی (۱۳۷۸) تربیت مذهبی کودک، قم: میثم تمار، چاپ سوم.

مجله رشد آموزش ابتدایی ماه‌های نوع بهمن (۱۳۸۲)

مهدی‌مقدم، اکرم (۱۳۸۸) «آموزش و تقویت املا در شبکه بازیابی»، در کلاس نوشتن، بهکوشش ابراهیم‌زاده، محمدرضا، قم، انتشارات اقلیم مهر.

والاس، جرالد و مک لافلین، جیمز، « ناتوانی‌های یادگیری »، ترجمه م. تقی منشی طوسی (۱۳۷۰)، مشهد، انتشارات آستان
قدس رضوی .

وزیری، معصومه (۱۳۸۸)، « چگونه توانستم املاي فارسی را در دانش‌آموز (ف) در سالتحصیلی ۸۷ - ۸۸ بهبود بخشم؟ » ،

هاشمی کاشی ثانی، اعظم (۱۳۸۷)، « چگونه توانستم با روش املی آموزشی و مشارکتدانش‌آموزی سطح نمرات درس املا را

ناباورانه ارتقا دهم؟ »

سایت‌های مختلف